Moslemid Eestis 2026: muutused ja väljakutsed

Elo Süld, islamistika kaasprofessor, TÜ Aasia keskuse juhataja

Tartu Ülikooli usuteaduskond

Tartu Ülikooli Aasiakeskus

Närvikõdi Tallinna moodi: räägi moslemiga

Tallinn pakub uusi ekstreemseid elamusi!

Kui langevarjuhüpped ja benji-hüpped enam närvikõdi ei paku, saab pealinnas nüüd moslemiga rääkida.

Mis uuringuid tegime

- Siseministeeriumi tellitud uuring „Eesti elanikkonna usuline identiteet" (EKN ja Eesti Uuringukeskus)
- Fookusgrupid ja üks individuaalintervjuu, 2026
- Lisaintervjuud nelja islami koguduse juhiga, nov 2026
- Intervjuud viisid läbi Helen Haas, Ege Leppa ja Elo Süld
- Osalejad leiti kogukonnast kutse kaudu; osalemine vabatahtlik ja anonüümne
- Kaks profiili: kaua Eestis elanud tatari ja Kaukaasia moslemid ning viimase 2–7 aasta sisserändajad

4
Tatari ja Kaukaasia
2 meest, 2 naist

4 + 2
Pakistan
3 meest, 3 naist

3
Maroko
2 meest, 1 naine

4
Türgi
3 meest, 1 naine

1
Aserbaidžaan
kogukonna esindaja

4
Koguduste juhid
lisaintervjuud, nov 2026

18 + 4
Kokku
11 meest, 7 naist + 4 koguduse juhti

Mida küsisime

I Isiklik usk ja pere

- Kuidas end usuliselt määratlete?
- Kas usupraktika on Eestis muutunud?
- Kuidas kasvatate lapsi?

II Eesti islamikogukond

- Kui tihti käite ühispalvusel?
- Kes juhib palvet ja kas see on oluline?
- Kas tunnete end kaasatuna?

III Riik ja ühiskond

- Kas saate oma usulisi vajadusi täita?
- Kas olete kogenud islamofoobiat?
- Mida võiks riik teha teisiti?

Lisaküsimustik: kui sageli palvetatakse ja loetakse Koraani, kas on käidud palverännakul, kui oluline on halal ja islamikombeline matus.

Vastused üldiselt

Väljakujunenud kogukond

tatari ja Kaukaasia taust

- Usk on igapäevaelu keskmes ja nähtav
- Pere hoiab usku koos
- Kogukond on loomulik osa elust
- Usk ja rahvus täiendavad teineteist

Hiljutised sisserändajad

Pakistan, Türgi, Maroko

- Suur mitmekesisus: usk, rahvus või moraal ees
- Eestis on usk privaatsem
- Teadmised AI-st ja YouTube'ist
- Ühendab rahvus, mitte usk

Ühine kõigile: Eesti on turvaline ja usuvaba; islamofoobia on üksikjuhtumid.

Igapäeva väljakutsed

1 Mošee

Tallinna keskus on kitsas, naised ei mahu. Tartu palvemaja on müügis.

2 Matused

Tartus pole moslemite kalmistuosa ega kohta surnu pesemiseks.

3 Halal-toit

Ohvripüha ajal ei saanud lambaid halal-viisil tappa, 20 lammast hävitati. Nüüd on litsents olemas.

4 Töö ja pühad

Palvekohti on rohkem, kuid usupühi ei arvestata.

5 Usk üksinda

Pere ja kogukonna tugi on jäänud kodumaale.

6 Avalik ruum

Üksikjuhtumid: jälgimine poes, ahistamine pearätiga.

Millised olid nende vastused

	Tatari ja Kaukaasia	Pakistan	Türgi	Maroko
Identiteet	Selgelt moslem	Rahvus enne usku	Moraal üle rituaali	Usk üle rahvuse
Praktika	Regulaarne	Eestis vähenenud	Paast olulisem kui palve	Viis sammast iga päev
Lapsed	Usu järjepidevus	Vabadus, mitte sund	Eeskuju kaudu	Vanemate kohus
Kogukond	Väga oluline	Kaasmaalased	Nõrk	Kultuuriselts
Riik	„Tähelepanelik ja ettevaatlik"	Võrdne ja neutraalne	Turvaline, aga piirav	Positiivne

Mis iseloomustab Eesti islami kogukonda

1 Päritoluriigi kultuur

Usk on osa rahvusest ja kultuurist

„Näita oma religioossust Jumalale, mina vajan sinu inimlikkust."

2 Individuaalsus

Usk on isiklik; teadmised veebist ja AI-st

„Me ei kohtu kui moslemid, vaid sest oleme samast riigist."

3 Kogukondlikkus

Usk on igapäevaelu ja kogukonna keskmes

„Hunt sööb ära selle, kes on eraldi."

Mitmekeelne kogukond: varem oli valdav vene keel, nüüd eesti, inglise, araabia, türgi, urdu…

Kogukonna juhtimine: muutused ja pinged

100 → 500

aktiivset moslemit Tartus

„Iga kuu moslemite arv kasvab."

Lisa intervjuud 21. nov nelja juhtfiguuriga Islami keskuses

Vahelduvad imaamid

Imaamid on eri rahvusest ja vahetuvad tihti.

Lõhed

Peaimaam tagandati 2024; tema uus kogudus registreeriti mais 2026 (ERR).

Põlvkonnavahetus

Juhtimine antakse üle noortele, kuid hiljem.

Usaldus

Uued tulijad soovivad läbipaistvust ja haritud imaame.

Kokkuvõte: muutused ja väljakutsed

Muutused

- Kogukond kasvab ja mitmekesistub (5800 → 10 000 → 17–20 000)
- Usk muutub isiklikumaks: AI ja YouTube
- Autoriteedid on muutumas

Väljakutsed

- Mošee, matused, halal-toit
- Läbipaistev juhtimine ja haritud imaamid (juhid ise seda väljakutseks ei pea)
- Dialoog riigiga

Religioon toetab lõimumist, kuid paljude jaoks tekib side rahvuse, keele, töö ja pere kaudu.

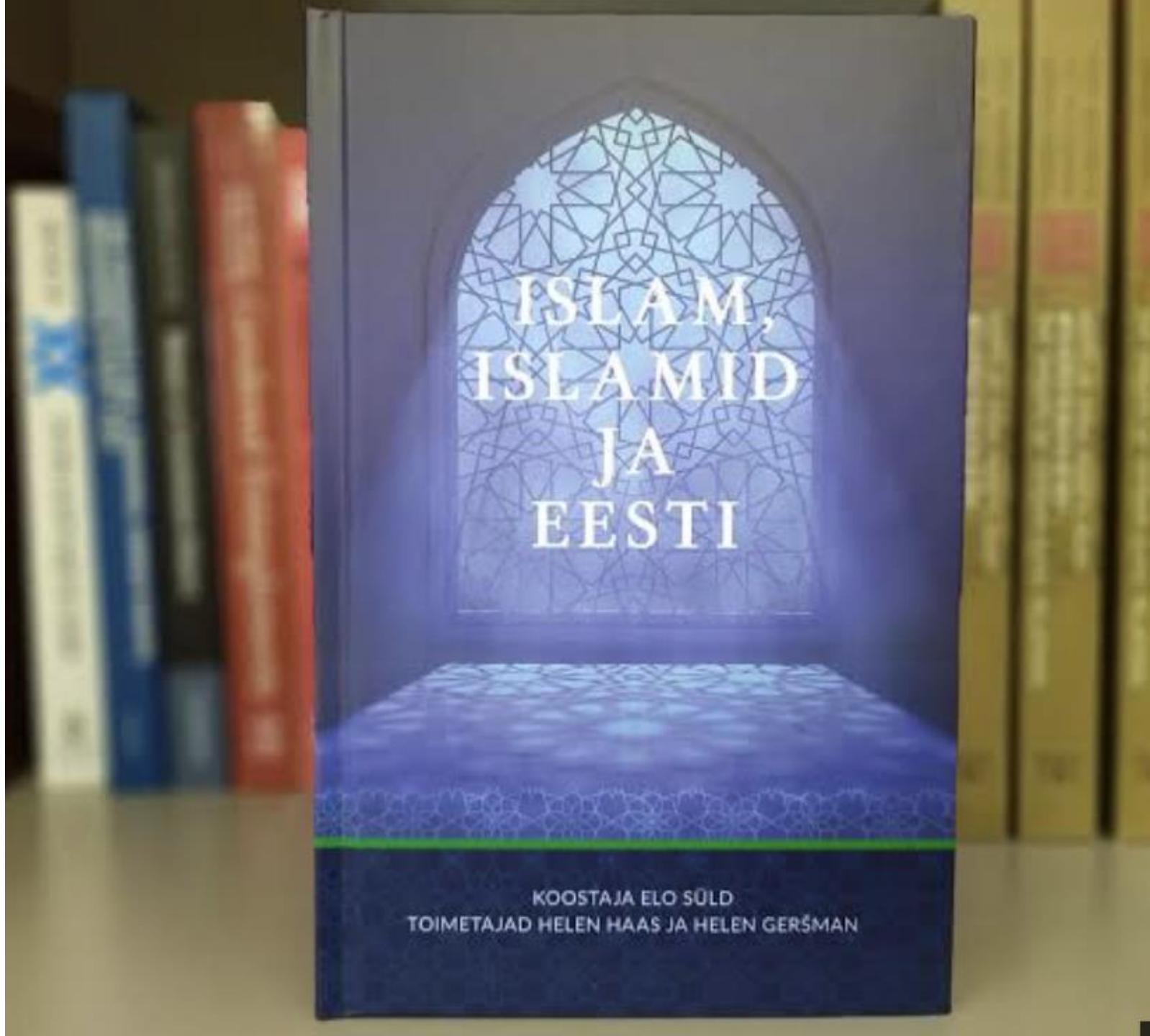
Raamat Islam, islamid ja Eesti

Eesti islamiuurijad eri ülikoolidest ja valdkondadest Eesti lugeja vaatenurgast.

Teemad: islami mitmekesisus, islamofoobia, õigus, haridus, meditsiin ja Eesti islamikogukond.

Õpetajatele, ametnikele, arstidele ja kõigile huvilistele.

Tartu Ülikooli Kirjastus, 2025

Aitäh kuulamast!

Elo Süld
Islamistika kaasprofessor, Tartu Ülikooli Aasia keskuse juhataja